

Dějiny psychologie

BEHAVIORISMUS I

Behaviorismus

- tzv. „druhá síla“ v psychologii
- dva aspekty behaviorismu
  - * metodologický behaviorismus
  - * metafyzický behaviorismus

3 zdroje Behaviorismu

- * filozofická tradice objektivismu
- * psychologie zvířat
- * funkcionalismus

Důležité postavy

předchůdci

psychologie zvířat

- * Charles Darwin (1809 - 1882)
- * C. Lloyd Morgan (1852 - 1936)
- * Jacques Loeb (1859 - 1924)

filozofové – psych. objektivismus

- * René Descartes (1596-1650)
- * J. O. de La Mettrie (1709 - 1751)
- * J. G. Cabanis (1757-1808)
- * Auguste Comte (1798 - 1857)

Důležité postavy

pionýři

- * James McKeen Cattell (1860 - 1944)
- * Edward L. Thorndike (1874 - 1949)

- * Ivan P. Pavlov (1849 - 1936)
- * Vladimír Bechtěrev (1857-1927)
- * James R. Angell (1869-1949)

- * Max F. Meyer (1873–1967)

Důležité postavy

zakladatelé

* John B. Watson (1878 - 1958)

* Edward C. Tolman (1886 - 1959)

* Edwin R. Guthrie (1886 - 1959)

Důležité postavy

následovníci

- * Albert P. Weiss (1879-1931)
- * Walter S. Hunter (1889-1954)
- * Karl S. Lashley (1890–1958)

- * Clark L. Hull (1884 - 1952)
- * B. F. Skinner (1904 - 1990)

4 fáze behaviorismu

raný behaviorismus 1912-1930

- * studium chování lidí a zvířat, schéma S - R
- * Watson, Weiss, Lashley

1930-1948

- * revize metodologických a teoretických základů
- * „velké“ teorie učení
- * intervenující proměnná
- * Tolman, Skinner, Hull

Fáze behaviorismu

● neobehaviorismus

- * výsledek spolupráce behavioristů s gestaltisty
- * Spence, Rapaport, Hilgard

● subjektivní behaviorismus

- * využití psycholingvistiky, kybernetiky
- * termíny interdisciplinární povahy

● *postupně stále větší posun k (experimentálnímu) zkoumání vnitřních podmínek vnějšího chování*

Auguste Comte

(1798-1857)

- ✎• zakladatel **pozitivismu**
- ✎• **kritika introspekce**
jako metody získávání
vědění
- ✎• studium lidské mysli =
zkoumání organických
příčin psychických funkcí a
behaviorálních projevů

Psychologie zvířat

- * G. J. **Romanes** (1848-1894) – zakladatel komparativní psychologie
- * C. Lloyd **Morgan** (1852-1936) – princip parsimonie v komparativní psychologii
- * Jacques **Loeb** (1859-1924) – koncept tropismu

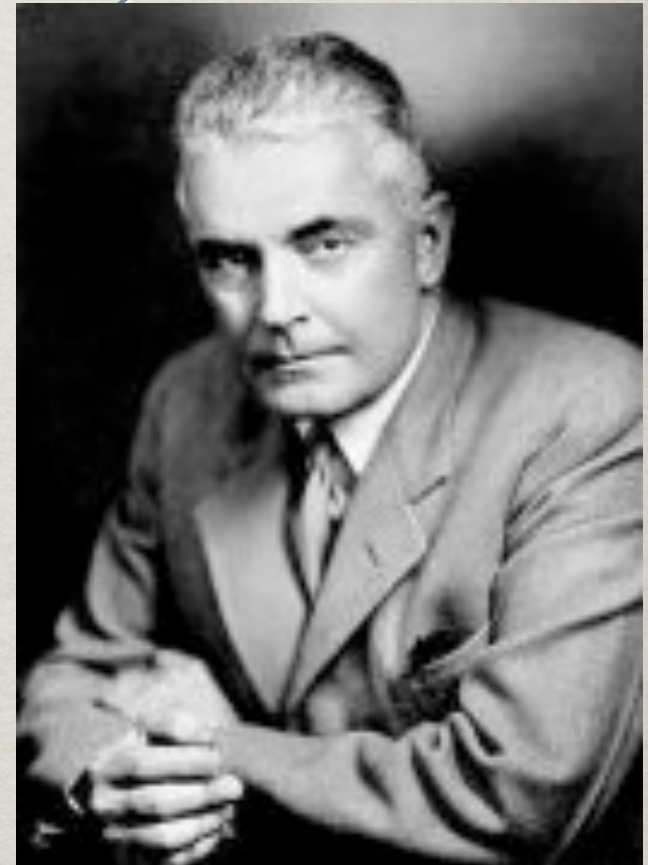

John Broadus Watson (1878-1958)

1913 *Psychology as the behaviorist views it*

základní principy behaviorismu:

- * psychologie jako objektivní experimentální disciplína přírodních věd
- * teoretickým cílem je predikce a kontrola chování
- * introspekce jako metoda nemá vědeckou hodnotu; vědomí není možné zkoumat
- * mezi lidským a zvířecím chováním není kvalitativní rozdíl

John Broadus Watson (1878-1958)

- * 1920 vynucená rezignace na akademickou dráhu
- * působil pak v reklamě, dětské psychologii – aplikovaný behaviorismus

Watsonovský behaviorismus

- * **studium zákonitostí chování** = sekrece žláz a pohyby svalů
- * chování se skládá z elementů, může být analyzováno **vědeckými metodami**
- * **cílem predikovat R (response) z S** (stimulus, podnět), nebo odhadnout S z R
- * **vědomí** (pokud vůbec existuje) **nemůže** být **vědecky zkoumáno**
- * důraz na **vlivy prostředí**

Příklad behavioristické studie

- * J.B. Watson & R. Rayner (1920). **Conditioned emotional reactions.**
Journal of Experimental Psychology, 3, 1-14.
- * označována i jako tzv. **studie malého Alberta**
- * cílem získat empirické důkazy pro tvrzení, že různé druhy emocionálních reakcí mohou být napodmiňovány

Příklad behavioristické studie

obecný popis studie

- * studie se snaží poskytnout empirické důkazy pro tvrzení, že různé druhy emocionálních reakcí mohou být napodmiňovány
- * jedná se o laboratorní experiment s jednou zkoumanou osobou, Albertem B. - single participant (subject) design
- * tento typ studie užil např. Ebbinghausem (1880) při zkoumání paměti (Ebbinghaus byl sám svou zkoumanou osobou)
- * little Albert byl synem kojné v nemocnici (Harriet Lane Home for Invalid Children)

obecný popis studie

- * výzkum představuje také tzv. deníkovou studii (diary study)
- * jednalo se o detailní záznamy chování dítěte během přibližně 1,5 měsíce (záznamy však nebyly prováděny každý den)
- * Albert byl silné, zdravé, emocionálně stabilní dítě, a proto se hodil pro experiment
- * sledování bylo zaměřeno na Albertovy projevy strachu, respektive jeho reakce na různá zvířata a objekty

vlastní studie - úvod

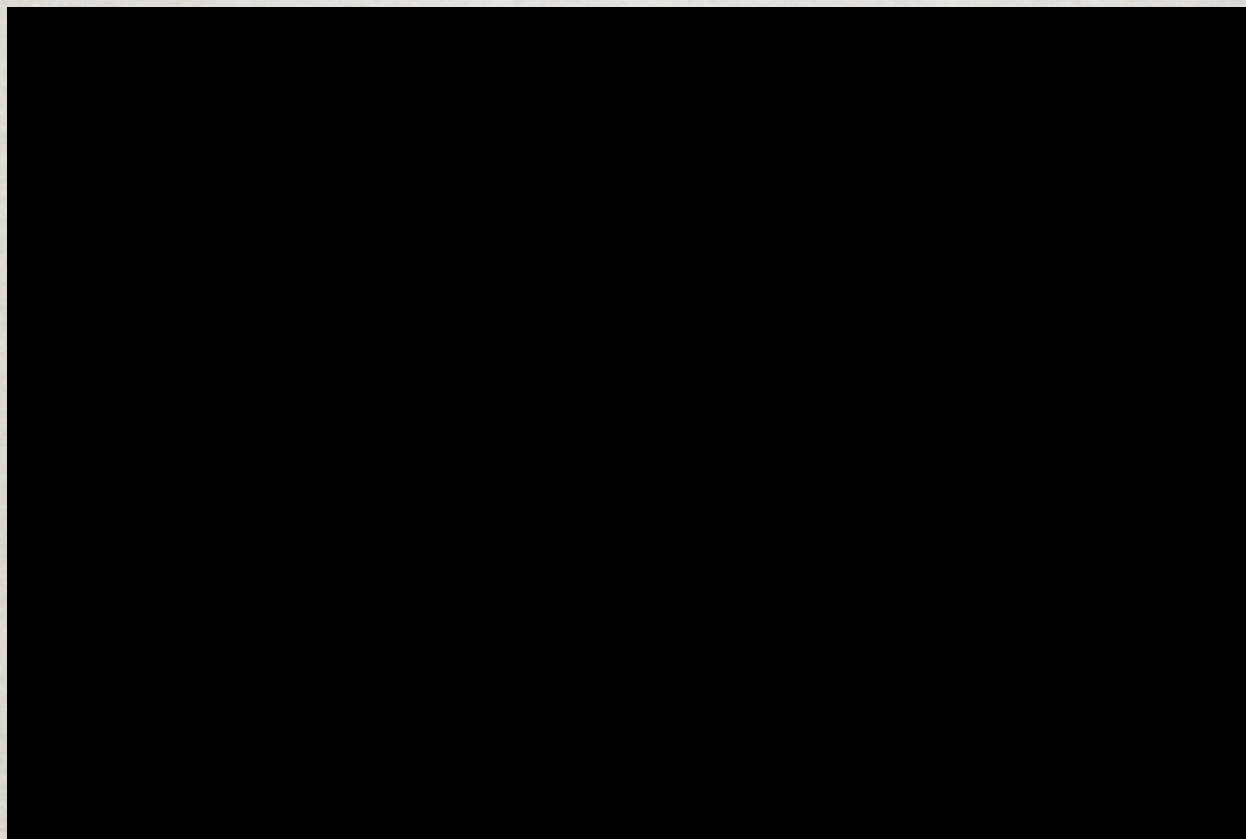
- * autoři se domnívali, že by chlapci mohli způsobit relativně malou škodu, právě vzhledem k jeho vlastnostem
- * chlapec byl přibližně ve věku 9 měsíců konfrontován s různými objekty (bílý potkan, králík, pes, maska s vlasy a bez vlasů, vata ...)
- * v žádné situaci chlapec neprojevil strach, nejčastější reakcí byla manipulace
- * tato pozorování byla potvrzena matkou a zaměstnanci nemocnice

vlastní studie - úvod

- * ve věku 8 měsíců a 26 dní byla zjištěna chlapcova reakce na hlasitý zvuk, vytvořený úderem kladiva na ocelovou tyč za chlapcem
- * Albertův dech se zastavil, chlapec zvedl paže
- * při druhém úderu se navíc dítěti začaly třást rty
- * na třetí pokus začal chlapec plakat
- * poprvé se u chlapce objevila v laboratoři reakce strachu a pláče
- * další zkouška byla provedena pomocí ztráty opory
- * upuštění a trhnutí s podložkou však u chlapce nevyvolaly reakce strachu (u jiných dětí ano)

<http://www.youtube.com/watch?v=aG6A66iV5tk>

Příklad behavioristické studie

Nepodmíněný podnět

Hluk

Nepodmíněná reakce

Strach

Podmíněný podnět

Bílá krysa

Podmíněná reakce

Strach

Příklad behavioristické studie

otázky:

- * 1) lze vyvolat strach ze zvířete (bílé krysy) spojením vizuální prezentace zvířete a úderu na tyč?
- * 2) pokud ano, nastane přenos na jiná zvířata a objekty?
- * 3) jaký je vliv času na vytvořenou CER?
- * 4) pokud CER po určitém čase nevyhasne, jaké laboratorní metody lze použít k jejímu odstranění?

Příklad behavioristické studie

otázky:

- * 1) lze vyvolat strach ze zvířete (bílé křesy) spojením vizuální prezentace zvířete a úderu na tyč?
- * 2) pokud ano, nastane přenos na jiná zvířata a objekty?
- * 3) jaký je vliv času na vytvořenou CER?
- * 4) pokud CER po určitém čase nevyhasne, jaké laboratorní metody lze použít k jejímu odstranění?

odpovědi

- * ad 1) už po 7 spojených prezentacích úderu na tyč a vizuální prezentace křesy vytvořena CER
- * ad 2) dochází k transferu, šíře transferu značná
- * ad 3) přímo podmíněná a přenesená CERs přetrvala s určitou ztrátou intenzity více než měsíc
- * ad 4) nebyla možnost zkoumat

KARL S. LASHLEY (1890-1958)

- ☿• vztah funkcí mozku k chování
- ☿• lokalizace funkcí v mozku
- ☿• výzkum na krysách, učení v bludišti
- ☿• ekvipotencialita mozkové tkáně

Albert P. Weiss

(1879-1931)

- 1925 *Teoretické základy lidského chování*
- chování redukovatelné na fyzi chemické reakce
- psychologie bio-sociální věda
- program výzkumu dětského chování

Kritika raného behaviorismu

- extrémní metodologické principy opomíjejí důležité komponenty psychologie
- popírání existence vědomí
- extrémní environmentalismus

Doplňující literatura

- ✓ **Comte, Auguste** (1856). *A general view of positivism* (portion of Chapter 1). (The Value of Knowledge).
- ✓ **Morgan, C. Lloyd** (1903). *An Introduction to Comparative Psychology*.

Doplňující literatura

- ✓ **Watson, John B.** (1913). Psychology as the behaviorist views it. *Psychological Review*, 20, 158-177.
- ✓ **Watson, John B.** (1916). Behavior and the concept of mental disease. *Journal of Philosophy, Psychology, and Scientific Methods*, 13, 589-597.
- ✓ **Watson, John B.** (1920). Is thinking merely the action of language mechanisms? *British Journal of Psychology*, 11, 87-104.
- ✓ **Watson, John B. & Rayner, Rosalie** (1920). Conditioned emotional reactions. *Journal of Experimental Psychology*, 3, 1-14.

Doplňující literatura

- ✓ **Lashley, Karl S.** (1923). The behavioristic interpretation of consciousness. *Psychological Bulletin*, 30, 237-272, 329-353.
- ✓ **Lashley, Karl S.** (1930). Basic neural mechanisms in behavior. *Psychological Review*, 37, 1-24.